

Date: 11th January-2025

O'SMIRLIK DAVRIDA KIMLIKNI SHAKLLANTIRISH

Ramazonova Salomat Saidovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: O'smirlik davri – shaxsiyat va kimlikni shakllantirishda muhim va murakkab davrdir. Bu davrda o'smirlar o'z kimligini anglash, jamiyatda o'z o'rnini topish, shaxsiyatini rivojlantirish, va turli ijtimoiy va hissiy tajribalarni boshdan kechirishadi. Kimlik shakllanishi bolaning yoshligidan boshlab, o'smirlik davrida kuchayib boradi va bu jarayon o'z-o'zini anglash, qarorlar qabul qilish va ijtimoiy aloqalarda o'zgarishlarga olib keladi. Ushbu maqola o'smirlik davrida kimlik shakllanishining asosiy jarayonlarini, uning psixologik va ijtimoiy jihatlarini, o'smirlar uchun bu davrda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlarni tahlil qiladi. Shuningdek, o'smirlik davridagi kimlikni shakllantirish jarayonida ota-onalar, tarbiyachilar va jamiyatning roli ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Kimlik, o'smirlik, o'smirlik davri, shaxsiyat, psixologiya, o'zlikni anglash, ijtimoiy identitet, o'smirlar psixologiyasi, hissiy rivojlanish, ijtimoiy aloqalar.

Kirish:

O'smirlik davri inson hayotida eng qiyin va murakkab bosqichlardan biridir. Bu davrda o'smirlar o'zlarini anglash, kimligini shakllantirish, va dunyoqarashini rivojlantirishga intilishadi. O'smirlik, fizikal va psixologik jihatdan o'sib borish bilan birga, shaxsiyatning shakllanishi va kimlikni anglash jarayonini ham o'z ichiga oladi. O'smirlarning o'ziga xos psixologik, ijtimoiy va hissiy o'zgarishlar bilan to'la bo'lgan bu davrda, ular o'zlarini qanday qabul qilishlari, boshqalar bilan qanday aloqada bo'lishlari va o'zining kimligini aniqlashlari zarur. Ushbu maqolada, o'smirlik davrida kimlikni shakllantirish jarayoni, uning turli bosqichlari, kimlikni shakllantiruvchi omillar, hamda bu davrda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ular bilan qanday kurashish lozimligi ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism:

1. O'smirlikda kimlikni shakllantirishning psixologik jihatlari:

O'smirlik davri, kimlikni shakllantirishning eng muhim bosqichlaridan biridir. Bu davrda o'smirlar o'zlarini va dunyoni qanday qabul qilishlari haqida chuqur mulohazalar boshlaydilar. Kimlikni shakllantirish jarayonida psixologik omillar asosiy rol o'ynaydi. Erik Eriksonning psixosotsial rivojlanish nazariyasiga ko'ra, o'smirlik davri «kimlik va roldan inqiroz» davri deb ataladi. Bu davrda o'smirlar turli xil rollarni sinab ko'rishadi, yangi tajribalar orttiradilar va o'zlarini qanday aniqlashni o'rganadilar.

Kimlik shakllanishi o'smirning o'ziga bo'lgan ishonchiga, o'z salohiyatini qanday baholashiga, shuningdek, o'zligini qanday ko'rsatishiga bog'liqdir. O'smirlikda o'zini kashf qilish, o'z maqsadlari va qiymatlarini aniqlash jarayoni psixologik inqirozlar, noaniqlik va stress bilan birga kechadi. Shuningdek, o'smirlarning ijtimoiy normativlar, madaniy qadriyatlar va oilaviy ta'sirlar bilan bog'liq ravishda, kimlikni shakllantirishdagi qarorlar o'zgaradi.

Date: 11th January-2025

2. O'smirlilikda kimlikni shakllantirishning ijtimoiy omillari:

O'smirlilik davrida kimlikni shakllantirishda ijtimoiy muhit, guruhlar, ota-onalar va tengdoshlarning ta'siri katta ahamiyatga ega. O'smirlar ijtimoiy tizimda o'z o'rnini topishga harakat qilishadi va boshqalarning fikriga ko'proq tayanadilar. O'smirlar jamiyatdagi o'zgarishlarga, madaniy qadriyatlar va me'yorlarga moslashishga intilishadi. Ijtimoiy ta'sir o'smirlarning kimlikni shakllantirishda muhim omil hisoblanadi.

Tengdoshlari bilan o'zaro munosabatlar va guruhda o'zining rolini aniqlash o'smirlarning kimlikni shakllantirishda asosiy o'rin tutadi. O'smirlar guruhlariga qo'shilish orqali o'zlarini ko'proq anglaydilar, lekin ba'zida ijtimoiy bosim tufayli o'z qarorlarini qabul qilishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Jamiyatning kutgan roli, jinsiy identifikatsiya, ijtimoiy normalar, va ota-onaning ta'siri kimlikni shakllantirish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

3. Kimlikning shakllanishi va ijtimoiy rol: O'smirlilikda kimlik shakllanishining muhim jihatlaridan biri — ijtimoiy rolni aniqlashdir. O'smirlar ko'pincha o'zlarining ijtimoiy o'rnini va roligini aniqlashda bir qator tajribalar o'rganadilar. Ular, o'zligini anglash jarayonida, jamiyatdagi yuksak talablar va kutganlardan qanday moslashishni o'rganadilar. O'smirlar o'zlarining kasb, jinsiy roli, siyosiy qarashlari va dunyoqarashlarini shakllantiradilar. Bu o'zgarishlar o'zlarini qanday tan olishlariga va dunyoqarashlarini aniqlashlariga yordam beradi.

Ijtimoiy rolning shakllanishi bilan o'smirlar o'zini o'zgartirish, yangi qiziqishlar va qadr-qiyamatlar izlashadi. O'smirlar uchun bu davrda, o'zlarining ijtimoiy rolini aniqlash, kelajakdagi kasbini tanlash va o'zligini jamiyatda tasdiqlash zarur bo'ladi.

4. Kimlikni shakllantirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar:

O'smirlilik davrida kimlik shakllanishida bir qancha qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin. Bu davrda o'smirlar ko'pincha ichki konfliktlar, o'z-o'ziga ishonchsizlik, va jamiyatdagi o'z o'rnini topishga intilish bilan bog'liq muammolarni boshdan kechiradilar. Kimlikni shakllantirish jarayonida, o'smirlar ko'pincha o'z o'rnini aniqlashda noaniqlikni his qiladilar.

Bundan tashqari, o'smirlar ko'pincha ijtimoiy bosim va tengdoshlari tomonidan keltirilgan ta'sirlar tufayli o'z kimliklarini aniqlashda qiyinchiliklarga duch keladilar. O'z kimligini qabul qilish, jamiyatdagi roli va boshqalar bilan o'zaro munosabatlarni barqarorlashtirish o'smirlar uchun katta muammo bo'lishi mumkin.

5. O'smirlilikda kimlikni shakllantirishda ota-onalarning roli:

Ota-onalar o'smirlarning kimlikni shakllantirish jarayonida muhim rol o'ynaydilar. Ular o'smirlarni o'zligini anglashda, ijtimoiy qabul qilishda, va mustaqil qarorlar qabul qilishda yo'naltiruvchi figura bo'lib xizmat qiladilar. Ota-onalar o'z farzandlariga ijtimoiy qadriyatlar, o'zlikni anglash va shaxsiyatni rivojlantirishda muhim ko'rsatmalar berishadi.

Agar ota-onalar farzandlarining hissiy va psixologik ehtiyojlarini qondirishda muvaffaqiyatli bo'lsalar, u holda o'smirlar o'z kimliklarini shakllantirishda o'zlarini ishonchli va barqaror his qilishadi.

Xulosa:

O'smirlilik davrida kimlikni shakllantirish jarayoni murakkab va ko'p omillarga bog'liqdir.

Date: 11th January-2025

Bu davrda o'smirlar o'zlarini anglash, shaxsiyatlarini shakllantirish va jamiyatda o'z o'rnini topishga intilishadi. Kimlik shakllanishi psixologik, ijtimoiy va hissiy jihatlarni o'z ichiga oladi va bu jarayonda tengdoshlari, ota-onalar va jamiyat ta'siri katta rol o'ynaydi. Kimlikni shakllantirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar o'smirlarning o'zlarini anglash jarayonida ko'p o'zgarishlarga olib keladi. O'smirlik davrida to'g'ri yo'naltirish va qo'llab-quvvatlash, o'smirlarning o'z kimliklarini muvaffaqiyatli shakllantirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Рамазонова, С. С., & Корёгдиев, З. О. (2023). XALQ PEDAGOGIKASI TUSHUNCHASINING TAHLILI VA UNING MANBAALAR: Ramazonova Salomat Saidovna Osiyo xalqaro universiteti magistranti, Qoryog'diev Zufar Oxunjonovich Ilmiy rahbar. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (8), 198-202.
2. Saidovna, R. S. (2023). YOSHLARNI MILLIY QADRIYATLAR VA URF-ODATLAR ASOSIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA OILA-TA'LIM MUASSASASI VA MAHALLA HAMKORLIGINING AHAMIYATI. *Science Promotion*, 4(1), 279-287.
3. Saidovna, R. S. (2023). XALQ PEDAGOGIKASINING SHAKLLANISHIDA O'RTA OSIYO BUYUK MUTAFAKKIRLARI PEDAGOGIK G'OYALARINING O'RNI. *Science Promotion*, 4(1), 288-294.
4. Avezov, O. R. (2024). SPORT PSIXOLOGIYASI VA UNING BUGUNGI ISTIQBOLLARI. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 3(30), 308-312.
5. Avezov, O. R. (2024). SPECIFIC CHARACTERISTICS OF PSYCHOLOGICAL EFFECTS ON PERSONS IN EXTREME AND EMERGENCY SITUATIONS. *JOURNAL OF CHILD PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY*, 7(1), 85-90.
6. Avezov, O. R., & Ubaydullayeva, N. F. (2022). Frankl logoterapiyasi va uning inson hayotidagi tutgan o'rni. *Science and Education*, 3(4), 753-759.
7. Avezov, O. R., & To, A. S. O. G. L. (2022). Ekstremal vaziyatlarda shaxsga psixologik ta'sir etishning o'ziga xos xususiyatlari. *Science and Education*, 3(4), 717-724.
8. Avezov, O. R. (2021). Practice of providing psychological services to the family in extreme situations. *Psychology. Issue*, (1), 21-27.
9. Avezov, O. R. (2021). Favqulotda va ekstremal vaziyatlarda aholiga psixologik xizmat ko'rsatish. "XXI asr psixologiyasi". *Xalqoro ilmiy-amaliy anjumani materiallari*, 4.
10. Аvezов, О. Р. (2017). Роль волевых процессов в формировании личности. In *Психология XXI столетия* (pp. 17-20).
11. Avezov, O. R. O'smirlarda ekstremal vaziyatlarda psixologik himoya mexanizmlari namoyon bo'lishining o'ziga xos xususiyatlari. *Psixologiya*, 3, 46-53.
12. Avezov, O. R. Формирование узбекского этноса. РЕМ: Psychology. *Educology. Medicine*, 119-124.
13. Avezov, O. R. Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies *American Journal OF SOISSAL AND HUMANITARIAN RESEARCH*.
14. Аvezов, О. Р., & Рузиев, У. М. (2015). ВЛИЯНИЕ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА МОТИВАЦИЮ ЮНЫХ СПОРТСМЕНОВ. *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов*, (9), 60-62.

Date: 11th January-2025

15. Avezov, O. R., & To'ymurodov, A. SH. *Ekstremal vaziyatlarda shaxsga psixologik ta'sir etishning o'ziga xos xususiyatlari. Science And Education Scientific Journal Issn 2181-0842 Volume 3, Issue 4 April 2022.*

16. Avezov, O. R. opM^ OBAH^ узбекского этноса. PEM: Psychology. *Educology. Medicine*, 119-124.

17. Avezov, O. R., & Toymurodov, A. SH. Peculiarities of psychological impact on a person in extreme situations. *Science And Education Scientific Journal Issn*, 2181-0842.

18. Ravshanovich, A. O. (2024). XORIJIY PSIXOLOGIYANING RIVOJLANISHIDA PSIXOLOGIK MAKTABLARNING ORNI. *PEDAGOG*, 7(4), 178-183.

19. Ravshanovich, A. O. (2024). Psycholinguistic Basis of Learning Russian and English Languages. *JOURNAL OF CHILD PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY*, 7(1), 108-113.

20. Ravshanovich, A. O. (2022). EMOTIONS AND GESTURES ARISING BETWEEN CULTURES AND CUSTOMS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 2(08), 11-14.

21. Авезов, О. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИЧИНЫ СТРАХА. *ВЕСТНИК ИНТЕГРАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ*, 34.

22. Ravshanovich, A. O. (2024). O'RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARINING TIBBIYOT VA PSIXOLOGIYA SOHASIDAGI NAZARIYALARI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 85-91.

23. Avezov, O. R. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA GIPERAKTIV BOLALAR BILAN ISHLASHNING PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 3(1), 251-258.

24. Ravshanovich, A. O. HISSIY ZO 'RIQISHLAR VA OBSESSIYALARDAN XALOS BO 'LISH USULLARI VA TAVSIYALAR. *ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 10-ҚИСМ*, 87.

25. Ravshanovich, A. O. (2024). O'RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARINING TIBBIYOT VA PSIXOLOGIYA SOHASIDAGI NAZARIYALARI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 85-91.

26. Avezov, O. R. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA GIPERAKTIV BOLALAR BILAN ISHLASHNING PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 3(1), 251-258.

27. Avezov, O. R. (2024). SHAXSNING EKSTREMAL VAZIYATLARDA STRESSBARDOSHLIGINI NAMOYON BO 'LISHI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(31), 285-288.

28. Avezov, O. R. (2024). O'SMIRLARDA STRESS BARDOSHLILIK XUSUSIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK USULLARI. *Научный Импульс*, 3(26), 451-454.

29. Ravshanovich, A. O. (2024). ICHKI ISHLAR ORGANLARI PSIXOLOGINING KASBIY KOMPETENSIYASINI OSHIRISHGA OID ILMIY YONDOSHUVLAR. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 3(30), 313-318.

30. Ravshanovich, A. O. (2024). GLOBALLASHUV JARAYONIDA AXBORIY PSIXOLOGIK XAFVSIZLIK MUAMMOSINING DOLZARB MUAMMO SIFATIDA O'RGANILISHI. *SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 7(5), 375-379.

Date: 11th January-2025

31. Avezov, O. R. (2024). PSIXOLOGIYADA SUBYEKTIV NAZORAT MUAMMOSINING QO 'YILISHI VA O 'RGANILISHI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(29), 338-344.
32. Avezov, O. R. (2024). BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA HAMKORLIK TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH YO'LLARI. *Scientific Impulse*, 2(20), 778-782.
33. Ravshanovich, A. O., & Baxtiyorovna, Y. S. (2024, February). SOCIO-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE FORMATION OF STUDENTS' IDEAS ABOUT UZBEK MUSIC FOLKLORE. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 114-115).
34. Ravshanovich, A. O. (2024). PEDAGOGIK PSIXOLOGIYA DARSINI O'QITISHDA MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(26), 299-302.
35. Ravshanovich, A. O., & Ulug'Umarovich, T. (2024, February). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE FORMATION OF MILITARY IMAGINATIONS IN HIGH SCHOOL STUDENTS. In *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 24-26).
36. Avezov, O., & Xoliqov, S. (2024, February). TALABALAR ORASIDA YOLG'IZLIK IJTIMOY-PSIXOLOGIK MUAMMO SIFATIDA. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 3, No. 2, pp. 34-41).
37. Ravshanovich, A. O. (2024). RESPUBLIKAMIZDA PSIXOLOGIK XIZMAT BORASIDAGI TADQIQOTLARNING VUJUDGA KELISHI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(18), 483-487.
38. Ravshanovich, A. O., & Tavakkal o'g'li, S. S. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA TA'LIM-TARBIYA BERISHDA IJODIY O 'YINLARNING AMALIY AHAMIYATI. *Scientific Impulse*, 2(14), 344-347.
39. Olmos, A., & Govindasamy, P. (2019). A practical guide for using propensity score weighting in R. *Practical assessment, research, and evaluation*, 20(1), 13.
40. Olimov, L. Ya. Shaxs psixologiyasi. "Durdona" nashriyoti. Buxoro. 2019.
41. Olmos, A. (2003, September). A temperature compensated fully trimmable on-chip IC oscillator. In *16th Symposium on Integrated Circuits and Systems Design, 2003. SBCCI 2003. Proceedings.* (pp. 181-186). IEEE.
42. Avezov, O. R. Ekstrennaya psixologicheskaya pomosh v ekstremalnih situatsiyax. *Vestnik integrativnoy psixologii*, 4, 34-37.
43. Ravshanovich, A. O. (2023). Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies.
44. Avezov, O. R. Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies. *American journal of social and humanitarian research*, 3, 546-550.
45. AVEZOV, O. EKSTREMAL VAZIYATLARDA OILAGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISH AMALIYOTI. *EDAGOGIK AHORAT*, 145.
46. Avezov, O. R. *Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies AMERISAN JOURNAL OF SOSIAL AND HUMANITARIAN RESEARSH. ISSN: 2690-9626 Vol. 3, No 1, 2022.*

Date: 11th January-2025

47. Ravshanovich, A. O. (2024). XORIJ PSIXOLOGIYASIDA MARGINALLIK TUSHUNCHASI VA UNING EVOLYUTSIYASI. *PEDAGOG*, 7(1), 205-213.
48. Avezov, O. R., & Ubaydullayeva, N. F. (2022). Logotherapy: how psychotherapy helps a person to find meaning in life. *Science and Education*, 3(4), 747-752.
49. Ravshanovich, A. O. (2024). PSIXOLOGIK XIZMATNING ASOSIY YO‘NALISHLARI. *O‘ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(28), 18-22.
50. Ravshanovich, A. O. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT KORSATISH PREDMETI, MAQSADI VA VAZIFALARI. *MASTERS*, 2(1), 52-55.
51. Avezov, O. R. Ekstremal vaziyatlarda shaxsning stressli holati va xulq-atvor reaksiyalari. *Psixologiya*, 3, 94-98.
52. Avezov, O. R. Ekstremal va favqulotda vaziyatlar to‘g‘risida zamonaviy tushunchalar. *Pedagogik mahorat*, 4, 106-109.
53. Abdurashidova, G. (2024). O‘QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO‘RINISHLARINING PAYDO BO‘LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
54. Abdurashidova, G. (2024, May). O‘smirlarda destruktiv xulq ko‘rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
55. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
56. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
57. Kamilovna, R. N. (2021). Coaching approach at a mathematics lesson in grade 3 in the educational structure “equal partner”. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 10(1), 228-234.
58. Rajabova, N., & Fayziyeva, D. (2021). FOLKLORISM IN THE WORKS OF DILSHOD RAJAB. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 212-214).
59. Rajabova, N. (2023). BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINING TADQIQOTCHILIK KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 27(27).
60. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOIIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOIIY DAVRANISHLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 1(3), 26-31.
61. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 1(3), 20-25.

